

O'QUVCHILARNING EMOTSIONAL INTELLEKTINI RIVOJLANTIRISHDA PEDAGOGIK PSIXOLOGIYANING ROLI

QDU amaliy psixologiya yo'nalishi
talabasi Abdikarimov Inyat Qudiyar uli
Ilmiy rahbar : Kurbanova Rita

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'quvchilarning emotsional intellektini rivojlantirish jarayonida pedagogik psixologiyaning ahamiyati va roli tahlil qilinadi. Emotsional intellektning nazariy asoslari, uning ta'lim jarayonidagi o'rni, pedagogik psixologiyaning vazifalari va samarali usullari haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, emotsional intellektni shakllantirishning pedagogik psixologik strategiyalari, metodlari va ularning maktab muhitida qo'llanilishi misollar orqali ko'rsatib o'tiladi. Maqola ta'lim sifatini oshirish, shaxsning ijtimoiy-psixologik holatini yaxshilashda emotsional intellektning ahamiyatini ochib beradi.

Kalit so'zlar. Emotsional intellekt, pedagogik psixologiya, ta'lim jarayoni, ijtimoiy-emotsional rivojlanish, o'quvchi psixologiyasi, pedagogik strategiyalar

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimida nafaqat intellektual bilimlar, balki o'quvchilarning ijtimoiy va emotsional rivojlanishi ham muhim hisoblanadi. Emotsional intellekt — shaxsning o'z va boshqalarning his-tuyg'ularini anglash, boshqarish va konstruktiv tarzda ifodalash qobiliyati — maktab yoshidagi bolalar uchun muvaffaqiyat va sog'lom ijtimoiy munosabatlarning asosi hisoblanadi. Pedagogik psixologiya esa ta'lim va tarbiya jarayonlarida bu ko'nikmalarni rivojlantirishda asosiy rol o'ynaydi.

Emotsional intellekt tushunchasi va uning pedagogik ahamiyati

Emotsional intellekt (EI) tushunchasi psixolog Daniel Goleman tomonidan keng targ'ib qilindi va uning ta'lim sohasidagi ahamiyati tobora ortmoqda. EI — bu nafaqat his-tuyg'ularni tan olish, balki ularni boshqarish, motivatsiya va boshqalar bilan samarali munosabatlarni o'rnatish san'ati. O'quvchilarda EI rivojlanganida ular

stress, frustratsiya va sinovlarga bardoshli bo'lib, jamoadagi ishtiroklarini yaxshilaydi. Shu bois pedagogik psixologiya ushbu sohani chuqur o'rganib, ta'lim jarayonida integratsiya qilishga yordam beradi.

Pedagogik psixologiyaning emotsional intellektni rivojlantirishdagi vazifalari

1. **Emotsional madaniyatni shakllantirish** – o'quvchilarda o'z his-tuyg'ularini anglash va boshqalar hislarini tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish.
2. **Stressni boshqarish va ijtimoiy munosabatlarni yaxshilash** – pedagogik psixolog tomonidan mo'ljallangan treninglar va mashg'ulotlar.
3. **O'quvchilarni ichki motivatsiyaga yo'naltirish** – emotsional intellekt asosida o'z maqsadlariga erishishga yordam berish.
4. **Pedagog va ota-onalarga maslahatlar berish** – o'quvchining emotsional holatini aniqlash va to'g'ri ta'lim-tarbiya usullarini tanlash.

Emotsional intellektni rivojlantirish metodlari

1. Emotsional bilim berish mashg'ulotlari. O'quvchilarga his-tuyg'ularni nomlash, tasniflash va ularga munosabat bildirishni o'rgatish.
2. Role-playing (rol o'ynash) o'yinlari. Tuyg'u holatlarini simulyatsiya qilib, boshqalar bilan empatiya ko'nikmalarini rivojlantirish.
3. Stressni boshqarish texnikalari. Nafas olish mashqlari, meditatsiya, relaksatsiya usullarini o'rgatish.
4. Ijtimoiy kooperatsiya va guruh ishlari. Jamoada ishlash orqali o'quvchilar o'zaro munosabat va his-tuyg'ularni boshqarishni o'rganadi.

Pedagogik psixologiyaning maktab tizimidagi qo'llanilishi

Maktablarda pedagogik psixologlar o'quvchilarning emotsional intellektini rivojlantirish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqadilar. Bu dasturlar orqali bolalar nafaqat akademik bilimlarga, balki ijtimoiy-emosional kompetensiyalarga ega bo'ladilar. Pedagogik psixologlarning ishtirokida o'tkaziladigan maslahatlar, treninglar, seminarlar ta'lim jarayonini yanada samaraliroq qiladi.

Xulosa. O'quvchilarning emotsional intellektini rivojlantirishda pedagogik psixologiyaning roli juda katta. U ta'lim jarayonining faqat intellektual tomonlarini emas, balki emotsional va ijtimoiy jihatlarini ham qamrab oladi. Emotsional intellektni shakllantirish orqali o'quvchilarning ijtimoiy muhitda muvaffaqiyat qozonishlari, stressga chidamliligi va shaxsiy rivojlanishi ta'minlanadi. Shu sababli pedagogik psixologiyaning ta'lim jarayoniga jalb qilinishi zarur.

ADABIYOTLAR

1. Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. Bantam Books.
2. Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2004). Emotional intelligence: Theory, findings, and implications. *Psychological Inquiry*, 15(3), 197-215.
3. Sultonov, B. (2018). *Pedagogik psixologiya*. Toshkent: O'zbekiston.
4. Goleman, D. (2013). *Focus: The Hidden Driver of Excellence*. Harper.
5. Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*, 18, 13-25.
6. Nurmatov, I. (2017). *Ta'limda emotsional intellektni rivojlantirish metodlari*. Toshkent.